

BUSCH BÉLA

A személyiség büntetőjogi védelme, különös tekintettel a fegyveres testületek keretében megvalósuló deliktumokra

III. rész

A cikksorozat I. része a személyiség jogi védelmének általános elvi és szociológiai alapjait, továbbá alkotmányjogi és polgári jogi eszközeit, valamint ezek érvényesülésének módjait vázolta. A II. rész a büntetőjogi védelem elméleti alapjait, továbbá a szabadság védelmének eszközeit, valamint a legáltalánosabb törvényi tényállások szabályait ismertette.

Jelen rész a titok, a következő rész pedig a becsület, a jóhírnév, az emberi méltóság büntetőjogi védelmének elvi alapjait és gyakorlati eszközeit mutatja be.

A titokszféra védelme és megsértése

Általános megállapítások

A titok fogalma

A titok az emberek szűkebb köre által ismert és korlátozott körben megismerhető – a jog számára önmagában megragadhatatlan – tudattartalom. Ezért a jogi védelem tárgya nem maga a titok, hanem annak csupán külső megnyilvánulása. Ilyen lehet a nyelvi formában vagy egyéb módon kifejezett adat, tény, értesülés közlése másokkal, vagy rögzítése közlésre, illetve megismerésre alkalmas módon. A gondolat rögzítése sokfajta anyag segítségével és sokfajta alakban történhet.

Törő Károly szerint titokról csak addig beszélhetünk, amíg valamely tény, adat az emberek szűkebb köre ismer, amíg a titok megőrzésére lehetőség van. Nyilvánosságra hozatal után többé nincs titok, amit a jog abszolút hatállyal oltalmazhat, akkor sem, ha a nyilvánosságra hozatal jogellenesen történt. Ezután csak azzal szemben lehet fellépni, aki a titkot jogellenesen nyilvánosságra hozta, a titokkal a nyilvánosságra hozatalt megelőzően, illetve azzal összefüggésben jogosulatlanul visszaélt.

A nyilvánosságra hozatal megítélése mindig viszonylagos.¹ Lehetséges az is, hogy a titkot nem valamely közvetlen tény-, adat-, ismeretközlés, nem is az ezek megismerését, felidézését, közvetítését szolgáló eszköz tartalmazza, fejezi ki. Előfordul, hogy valaki saját, közvetlen észlelése alapján szerez tudomást olyan tényről, eseményről, magatartásról, cselekményről, állapotról, tulajdonságról, eljárásról, amelynek a titokban tartására szükség van. „*Titok lehet olyan észlelet is, amelyről az érintett személy nem is tud.*”²

A titok polgári jogi védelme

A titok jogi védelme több jogágazat feladata. Elsősorban a büntetőjogi, az államigazgatási és a polgári jogi védelem jelentős. A titok polgári jogi védelmét az egyéb védelmi eszközöktől a polgári jog általános elhatárolási ismérvei szerint kell megkülönböztetni. Tehát a polgári jogi védelem egyedileg meghatározott szükséglet kielégítést, helyreállítást, elégtételadást, megelőzést, vagyoni vagy nem vagyoni jóvátételt szolgál. Erre a védelemre azokban az esetekben is szükség lehet, amikor az államigazgatási és a büntetőjogi védelem feltétele a szélesebb körű társadalmi védekezés indokoltsága, illetve a cselekmény, vagy az elkövető társadalom veszélyessége és büntethetősége hiányzik. Külön szabályok vonatkoznak többek között – a levéltitokra, az orvosi, az ügyvédi, az üzemi, az üzleti titokra és egyes nyilvántartások titkosságára.

A személyes titok általános polgári jogi védelmének az alapja a Ptk. 81. §-ának a magántitokra és az üzemi, illetve üzleti titokra vonatkozó általános tartalmú rendelkezése, amely szerint személyhez fűződő jogot sért, aki a birtokába került titkot nyilvánosságra hozza vagy azzal egyéb módon jogosulatlanul visszaélt.

A titok védelme tehát személyhez fűződő jog, amely a Ptk. 75. § (1) bekezdése értelmében a törvény védelme alatt áll, és amelyet mindenki köteles tiszteletben tartani. Ez a szabályozás, ha ellentétes rendelkezés nincs, bármiféle titok védelmére

¹ TÖRŐ KÁROLY: Személyiségvédelem a polgári jogban. KJK. Bp. 1979. 434.

² BALÁS P. ELEMÉR: Személyiségi jog. Szladits által szerkesztett Magyar Magánjog. 640.

kiterjed. A személyes titok védelme személyiségi polgári alanyi jog, amely részben a titok megőrzésére, a titok megőrzésének a követelésére, részben a titokkal való visszaélés kizárására jogosít.

Mindenki jogosult a saját titok megőrzésére. Külön kötelezettségvállalás, vagy jogszabályi előírás nélkül senkitől nem lehet követelni, hogy a titkot feltárja, mással közölje.

Az idegen titok megismerése önmagában nem jogsértő. Az ismeret mint emberi tudattartalom a jog számára hozzáférhetetlen. „*Az észlelet és ismeretszerzés maga nem tiltható meg.*”³

Jogsértő lehet azonban az idegen titoknak a külső szemlélő által is észlelhető módon történő jogosulatlan, visszaélésszerű megszerzése, kifürkészése.

Törő Károly szerint a Ptk. 81. §-ának és 75. § (1) bekezdésének az együttes értelmezése alapján a személyes titok olyan személyhez fűződő jog, amit a törvény véd, és amit mindenki köteles tiszteletben tartani.

A személyes titok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget nem csupán az sérti meg, aki az idegen titkot nyilvánosságra hozza, illetőleg aki a már megszerzett idegen titokkal visszaél, hanem az is, aki az idegen titkot visszaélésszerűen, a jogosított hozzájárulása nélkül, annak a kijátszásával szerzi meg.⁴

A Ptk. 81. §-a a titokvédelmet kívánja rendezni. A korábbi törvény 83. §-ának (1) bekezdése együtt szabályozta a levéltitkot és a magánlakáshoz, valamint a jogi személy céljaira szolgáló helyiséghez fűződő jog kizárólagosságát és a levéltitok megsértésének a következményeit terjesztette ki arra, ha valaki egyéb bizalmas természetű irattal él vissza más jogos érdekének sérelmére. Ez a rendelkezés az 1977. évi IV. évi törvényben önálló védelemhez jutott, azonban korántsem abban az értelemben, hogy egységes titokvédelemről beszéljünk.

A példálódzó felsorolás megkülönbözteti a levéltitkot, továbbá a magántitok, az üzemi vagy üzleti titok fogalmát. A levéltitoknál önmagában már a sértést személyhez fűződő jog sérelmének tekinti, míg az egyéb magántitok, üzemi vagy üzleti titok ismerete (birtokába jutás) és annak jogosulatlan nyilvánosságra hozatalát *vagy* ezzel egyéb módon való visszaélést minősíti a személyhez fűződő jog megsértésének.

A levéltitok

Külön említi a Ptk. a levéltitok – és az irodalom ehhez hozzáfűzi a távközlésre vonatkozó titok – megsértésének az eseteit. Tilos – a törvény vagy a rendelkezésre

³ SZEMÉLYI KÁLMÁN: Névjog. Bp. 1915. 58.

⁴ TÖRŐ KÁROLY: Személyiségvédelem a polgári jogban. KJK. Bp. 1979. 440.

jogosult felhatalmazása nélkül – más levelét birtokba venni, felbontani, akár zárt, akár nyílt idegen levelet elolvasni, tartalmát mással közölni, nyilvánosságra hozni, felhasználni, az abban foglalt titokkal visszaélni. A levéltitok védelmére vonatkozó rendelkezések mindenkire érvényesek, mindenki köteles a levéltitkot tiszteletben tartani.

Törő Károly szerint *„a levél a bizalmas természetű adatközlés tipikus alakzata. Bármiféle gondolat, érzelem, akarát közlésének az eszköze lehet, az egyszerű értesítéstől az irodalmi alkotásig. Megjelenési formája különböző, általában iratként jelenik meg papíroson írásjelekkel. A megjelenési alak azonban nem feltétele a levélnek. Nem változtatja meg a levél jellegét, ha papiruszra, pergamenre, vászonra, szövetre, selyemre, bőrre írják, esetleg fába, vagy kőbe vésik.”*⁵

A levéltitok védelmével kapcsolatban elterjedt az a felfogás, hogy a levél mindig közös irat, mert fogalmi eleme a feladó és a címzett. Közös titok alatt értjük azt, hogy vannak olyan esetek, amikor az adott titok közös, tehát több személy közös ismeretét tartalmazza, érdekkörüket érinti. Ez nem azonosítható sem a közös tulajdonnal, sem a jogközösséggel.

Általában – ismételten Törő Károlyra hivatkozva – a levél mindig közös irat, mert fogalmi eleme a feladó és a címzett. A közös titok védelmére vonatkozó szabályok a levél, illetőleg a levéltitok sajátos jellegéből eredő eltérésekkel alkalmazandók. Ebből következik, hogy a gyakorlatban mind a feladót, mind a címzettet terheli a titoktartási kötelezettség, amíg a másik fél nem járul hozzá a közzétételhez. Mégis a két személy helyzete nem azonos.

A közlés a feladótól származik és így a feladó nincs korlátozva abban, hogy az általa közölt tényeket, adatokat, körülményeket másokkal is tudassa. Ezzel szemben a címzettnek már a közös titok szabályai válnak irányadóvá. Ő csak a feladó hozzájárulásával közölheti a levélben foglalt titoknak minősülő tartalmat.

A névtelen levélnek relatív hatálya van, csak a címzettel szemben nem tekinthető levélnek, vagyis ezzel kapcsolatban a címzettet semmiféle titoktartási kötelezettség nem terheli, tartalmát szabadon felhasználhatja, ismertetheti, nyilvánosságra hozhatja.

A nem névtelen levél esetében a címzettel szemben a közös titokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A levélbeli közléssel a levél tartalma, a feladó és a címzett közös titkává válik.

Más vélemény szerint a címzett csupán közzétételre nem jogosult, de mással közölheti a levél tartalmát, ha az nem ütközik a jó erkölcsbe.⁶

⁵ TÖRŐ KÁROLY: Személyiségvédelem a polgári jogban. KJK. Bp. 1979. 456.

⁶ BALÁS P. ELEMÉR: Személyiségjog. Szladits által szerkesztett Magyar Magánjog. 645.

Sajátságos megközelítést igényel a posta szerepe a levéltitok megőrzésében. A posta továbbítás végett a szükséges ideig jogszerűen tartja birtokában a levelet. A posta a levelek továbbításával polgári jogi jellegű szolgáltatást végez. A posta és a feladó között a postára adással – mint ráutaló magatartással – harmadik személy (a címzett) javára szóló szerződés jön létre. A posta részben a feladó, részben a címzett nevében és érdekében jár el. A posta általában nem jogosult a levél tartalmát megismerni, de kivételesen indokolt esetekben a postai küldeményt is felbonthatja. Ilyen esetek például, ha a küldeményt nem lehet kézbesíteni, a küldemény megsérült és felbontása a tartalom megállapítása, megóvása végett szükséges, vagy alapos a gyanú, hogy a küldemény a postai szállításból kizárt vagy olyan dolgot tartalmaz, amelyre vonatkozóan a postai szabályzat feltételeit nem tartották meg.

A levéltitok megőrzése azonban nemcsak a személyeket terheli, hanem mindenképpen kötelezettséggént jelentkezik a távközlés minden eszközében, így a postai tevékenységben (1964. évi II. Tv.) az alkalmi küldöncök és a szóbeli üzenetközvetítők, valamint az egyéb távközlési titok tekintetében is.

„A posta – a postáról és a távközlésről szóló törvény 4. §-ának (2) bekezdése és az 5. §-ának (1) bekezdése szerint: díj ellenében – bárki által igénybe vehető szolgáltatás. Ugyanakkor ez a tevékenység nem minősül – a kihagyás folytán közszolgáltatásnak és a posta nem közüzem. Ennek következtében az erre vonatkozó egyéb kötelezettségek, tehát például a küldemény állagának érintetlenül hagyása, megsérüléstől óvása stb. nem esnek a polgári jog szabályai alá.”⁷

A magántitok, az üzleti és az üzemi titok

A személyhez fűződő jogok titokvédelmi szabályainak külön területe a magántitok, az üzleti vagy az üzemi titok.

Amíg a levéltitok megsértése megvalósul önmagában, a benne foglalt közlés illetéktelen tudomásszerzésével, illetőleg továbbítás nélkül is, addig a magántitoknál, az üzemi vagy üzleti titoknál a birtokba jutáson túlmenően ennek jogosulatlan nyilvánosságra hozatala vagy egyéb módon való visszaélés jelenti a személyhez fűződő jog megsértését.

A magántitok rendkívül széles körben átfogja mindazt a titokszférát, amely nem levéltitok, nem üzleti vagy üzemi titok. A magántitok legfontosabb csoportja a hivatásbeli titok, ennek a magyar jogban két nagy csoportja alakult ki, nevezetesen az orvosi titoktartás és az ügyvédi titoktartás.

⁷ ASZTALOS LÁSZLÓ: A Polgári Törvénykönyv magyarázata. 7. fejelet. KJK. Bp. 1981. 385.

A titoktartási kötelezettség polgári jogi védelmének sajátos tárgya az üzemi és az üzleti titok. A Ptk. 81. §-a értelmében az általános titokvédelem szabályai az üzemi és az üzleti titokra is vonatkoznak.

A titokvédelem általános rendelkezéseit azonban az üzemi és az üzleti titok sajátosságainak megfelelően kell ezekben a különös esetkörökben alkalmazni.

Az üzleti és az üzemi titok a személyiség védelme mellett rendszerint vagyoni értéket is kifejez.

„Az üzemi titok tárgya valamely üzem (műhely, gyár, gazdasági tevékenység végzésére hivatott egység) rendeltetésszerű működésével kapcsolatos bármilyen eljárásra, gyártásra, gazdasági eredmény létrehozatalára vonatkozó – ismeret, utasítás – (gyártás technológiai előírás) módszer, megoldás, rajz, terv, műszaki jellegű minta (modell, szabvány, vény).”⁸

Munkajogi szempontból az üzemi titok az – az állami vagy szolgálati titoknak nem minősülő – a vállalati működési és ügyviteli vagy egyéb adata, okmánya, műszaki megoldása, amelyet a vállalat írásbeli rendelkezéssel annak minősít. Ez történhet az adatok, okmányok valamint műszaki megoldások bizonyos körére általánosságban vagy esetenként időbeli korlátozással, illetve anélkül.

Valójában azonban az üzemi titokra vonatkozó terjedelem ennél szélesebb. Az üzemi titoknak minősített tudomáson túlmenően sem közölhet a dolgozó illetéktelen személlyel olyan adatot, amely munkaköre betöltésével összefüggésben jutott tudomására és amelynek közlése a vállalatra vagy más személyre hátrányos következménnyel járhat.

Az üzemi titok akár regisztrált (írt, leírt), akár ettől függetlenül a tevékenység módszerében is jelentkezhet és ennek következtében a titkossága az, ami védelmet élvez.

Üzleti titoknak kell tekinteni – megfelelő értelmezéssel – valamely üzleti, kereskedelmi, gazdasági tevékenység rendeltetésszerű működéséhez, megvalósításához, illetőleg elősegítéséhez szükséges minden olyan ismeretet, értesülést, adatot, ténytet, amelynek a titokban tartására lehetőség van. A titok tárgya tehát az üzleti tevékenységgel kapcsolatos.

A titok tiltott felfedése

Angyal Pál szerint: *„a titok tágabb értelemben véve (res arcana), mint az a valóság (tünemény, jelenség vagy képzet), mely az emberek ismeretkörén kívül esik, s melynek ismeretéhez az ember értelmének gyengesége, s érzékszerveinek tökéletlensége miatt hozzá nem férhet. A tágabb értelemben vett titok jogi védelmet nem igényel,*

⁸ TÖRŐ KÁROLY: Személyiségvédelem a polgári jogban. KJK. Bp. 1979. 492.

mert nincs szabály, amely a fátyol fellebbentését tiltaná, nincs ki a titok körén belül volna, s az abba való behatolás ellenállást foglalhatna. Amint a res nullius, melynek bírásától mindenki el van taszítva, kívül esik a jog birodalmán, azonképpen a res arcara sem szorítható jogi szabályok keretei közé. A szorosabb értelemben vett titok (secretum) már jogilag is releváns: ezen mindaz a bárki által megismerhető, de tényleg csak egy, vagy korlátolt számú egyén tudatkörében létező és harmadik személyek elől elzárt oly valóság (tünemény, jelenség, képzet, érzelem, gondolat stb. s mindezek megtestesítői) értendő, melyre vonatkozólag bizonyos méltánylandó érdek azt kívánja, hogy ez mások ismeretkörébe ne jusson.”⁹

A titok védelmének lényegét szintén Angyal Pál fogalmazza meg: „a titok java a személyiségi javak közé tartozik, minél fogva éppoly mérvben és határok között részesítendő védelemben, mint más személyiségi javak. A titok javának büntetőjogi védelme is igazolt tehát, de csak abban az esetben, ha a titok java oly értéket képvisel, melynek erkölcsi vagy egyszerűen társadalmi, sőt magánjogi, közigazgatási jogi védelme az uralkodó társadalmi felfogás szerint elegendőnek nem mutatkozik, vagy ha a sértő vagy veszélyeztető támadás oly jellegű, mely akár önmagában, akár a titok javához viszonyítva a magánjogi vagy közigazgatási jogi beavatkozásnál fokozottabb fellépést igényel, illetve, ha a titok javában rejlő érték a korbéli társadalmi felfogás szent becsesebb, mint az idegen titok körébe való behatoláshoz, az idegen titok tudomásulvételéhez, illetve közléséhez fűződő érdekből folyó érték.”¹⁰

Angyal Pál hozzáteszi még azt is, hogy a mai szociális gondolkodás a titokban maradás érdekére helyezi a hangsúlyt, minél fogva megerősödött az a tétel, hogy bizonyos kivételektől eltekintve az állam sincs jogosítva mások titkaiba benyomulni.

A hivatási titok büntetőjogi védelme csak az utolsó évszázadokban erősíti annak sokáig csupán magánjogi vagy erkölcsi szabályon, illetve egyszerűen társadalmi szokáson alapuló oltalmát. A cselekmény, amely abban áll, hogy valaki a hivatása gyakorlata folytán tudomására jutó titkokat elárulja, mással közli – a legutóbbi idő-kig – a csalás vagy a becsületsértés fogalmi körébe ékelődött be, néhol pedig mint hivatali deliktum szerepelt.

A Csemegi-kódex rendelkezései szerint a hivatási titok megsértésének vétségét követi el az a közhivatalnok, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész, szülésznő, aki valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztető és hivatalánál, állásánál vagy foglalkozásánál fogva megtudott vagy reá bízott titkot alapos ok nélkül másnak felfedez.

Nagyon fontos e vétségnek a jogellenességi eleme. A törvény csak azt rendeli büntetni, aki a titkot alapos ok nélkül fedezi fel, így nem tartozik a büntetni rendelt

⁹ ANGYAL (1929)

¹⁰ ANGYAL (1929)

esetek közé az, ha a megjelölt személyek a tudomásukra jutott vagy reájuk bízott titokról a hatóságot kötelességükhöz képest értesítik vagy ha ezáltal megkérdetve vagy mint tanú kihallgattatván azt a hatóság előtt felfedezik.

A titok megsértése

A Csemegi-kódex a tárgyalási titok büntetőjogi védelmével azoknak a perjogi háttárogmányoknak kíván érvényt szerezni, amelyeknél fogva bizonyos különleges és a vonatkozó jogszabály által méltányolt érdekből a per, illetőleg eljárás adatai a nagyközönség elől el vannak zárva.

A nem nyilvános tárgyalásokról a közönség közvetlen meghallgatás útján tudomást nem szerezhethet, de nincs kizárva, hogy akár a perben érdekeltek, akár a bíróság tagjai vagy a felek, a tanúk, a szakértők, egyéb perbeli személyek, az ún. bizalmi férfiak a tárgyalás befejezése után nyilvánosságra hozzák a zárt ajtók mellett lefolyt tárgyalásnak e körülményből következtethetően titokban tartandó, vagy legalábbis nem a nagyközönségnek szánt adatait.

Nehogy a nyilvánosság kizárására vonatkozó perjogi rendelkezések csupán az egyszerű tilalom szavát hangoztatva, következmények nélkül megkerülhetők és ki játszhatók legyenek, a törvény büntetőjogi szankciót fűz a tilalom megszegéséhez és büntetéssel sújtja a tárgyalási titok megsértését.

A BHÖ 388. §-a szerint azon közhivatalnok, ügyvéd, orvos, sebész, gyógyszerész, szülésznő, aki valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztető és hivatalánál, állásánál vagy foglalkozásával fogva megtudott vagy reá bízott titkot alapos ok nélkül másnak felfedez, büntettet követ el.

Az 1961. évi V. törvény miniszteri indokolása szerint: a magántitok sértés szabályozásánál az alanyi kör meghatározása az elsősorban tisztázandó feladat. Álláspontja szerint minden hivatás gyakorlójától méltán el lehet várni, hogy a foglalkozásánál fogva rábízott, illetve megtudott titkot megőrizze.

A BHÖ 388. § (1) bekezdésében foglalt taxatív felsorolás tehát szűk körű, helyesebb, ha a törvény a szükségképpen hiányos taxatív felsorolás mellőzésével általánosságban mondja ki, hogy aki a foglalkozásánál fogva megtudott titkot elárulja, büntetendő. A foglalkozás mellett a hivatal, állás vagy hivatás kifejezéseknek a törvényi tényállásba felvétele azonban felesleges.

A foglalkozás fogalmának terjedelme helyes értelmezés mellett magában foglalja a másik három fogalmat is. Számosan a politikai-társadalmi, kulturális életben töltenek be fontos funkciókat anélkül, hogy ez foglalkozásuk, hivatásuk lenne. Az ilyen személyek közmegbízatusuk teljesítése folytán gyakran jutnak magántitok

birtokába. A társadalomnak fontos érdeke fűződik ahhoz, hogy a tagjai bizalommal forduljanak e közmezbízást teljesítő személyekhez. A jogtárgy eredményes védelme ezért megköveteli, hogy ezek a személyek is alanyai lehessenek a magántitok megsértése büntetettének.

A BHÖ csak az olyan titkot védte, amelynek a felfedezése valamely család vagy személy jó hírnevét veszélyeztette. Ez a meghatározás voltaképpen kirekesztett a titokvédelem köréből számos olyan körülményt, amelynek a titokban tartása az érdekelte szempontjából feltétlenül kívánatos volt.

A titok fogalmából következik, hogy annak elárulása az érdekelte hátrányos, mert a titok fogalmi eleme, hogy rejtve maradásához az érdekelte érdeke fűződik. A titok védelmét biztosító szabály felállításánál tehát mellőzni kell minden megszorítást és a hivatás gyakorlása körében megtudott titok elárulását általánosságban kell büntetés alá helyezni. Az idegen titok körébe való jogtalan benyomulás kiemelkedő esete a levéltitok megsértése. Az, aki másnak a titkát egyébként kifürkészi, általában nem esik büntetés alá, mert a társadalom az egyén feladatává teszi titkának a megóvását.

Másképp áll az eset a levéltitok szempontjából. Közléseinket időnként kénytelenek vagyunk a postára bízni és ezzel kifejezést is adunk annak az akaratunknak, hogy közléseink tartalma ne kerüljön illetéktelen személy tudomására. Nem véletlen tehát, hogy a büntető törvénykönyvek jelentős többsége a titoksértések nagy sokaságából csak a levéltitok megsértését és a hozzá hasonló cselekményeket vonja büntetés alá, míg a levéltitok esetén kívül az érdekelte bízta, hogy titkának a megőrzéséről gondoskodják.

A gazdasági titok megsértése

A szabad verseny korlátlanágának eszmevilágában sokáig alapelvül szolgált, hogy gazdasági titkait ki-ki védelmezze meg úgy, amint tudja és kár esetén érje be a magánjogi elégtétellel.

Fokozottabb és különösen büntetőjogi védelemre akkor gondolt először a törvényhozó, amikor a hatósági közegeknek némely iparágba bizonyos ellenőrzési, illetőleg felügyeleti és betekintési jogot biztosított.

Később a védelem e hatósági közegeken kívül azokra is kiterjedt, akik akár mint alkalmazottak, akár mint beavatottak a gazdasági titkokról tudomást szereztek, illetve akik jogszabályba vagy a jó erkölcsbe ütköző módon jutottak az ily nemű titok birtokába és azt felfedezték, mással közölték, nyilvánosságra hozták, vagy kihasználták.

A Csemegi-kódex elismervén a gazdasági titoknak mint jogi védelmet érdemlő érdeknek a büntetőjog eszközei útján is igényt tartó minőségét, habár nem minden vonatkozásában, de leggyakorlatiasabb formájában mint üzleti és üzemi titkot elég széles keretek között a büntetőjog védelme alá helyezte.

A magántitok megsértése

A magántitok büntetőjogi védelme arra épül, hogy társadalmunkban a magántitok megőrzése minden olyan személytől megkövetelhető, aki – bármilyen módon – magántitok birtokába jut. A magántitok megsértése szoros kapcsolatban áll az előzőekben tárgyalt személyi szabadság elleni bűncselekményekkel. A sértettnek (jogosítottak) itt is a leghelyesebb érdeke, hogy magántitkai felett kizárólagosan rendelkezzen, illetőleg azok illetéktelenek számára hozzáférhetetlenek legyenek.

A bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek titka megőrzéséhez fűződő személyiségi joga. A magántitok megsértése is akadályozza a személyiség szabad érvényesülését, hátrányosan érintheti a sértett társadalmi, családi helyzetét, környezetéhez való viszonyát, ezért annak megőrzése minden olyan személytől megkövetelhető, aki bármely funkció folytán ilyen titok birtokába jutott. Ez indokolja a büntetőjogi védelem szükségességét és szabja meg a határait.

A Btk. 177. § (1) bekezdés alapján: aki a foglalkozásánál vagy közmegebízásánál fogva a tudomására jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedi, vétséget követ el.

A magántitok fogalmát a törvény nem definiálja. A magántitok a közfelfogás szerint minden olyan, csak szűk körben ismert bizalmas tény, körülmény vagy adat, amelynek megőrzéséhez az érintett személynek méltányolható érdeke fűződik.

Miután valamely tényt titoknak minősíteni csak a konkrét körülmények vizsgálata alapján lehet, elmondhatjuk, hogy e törvényhelynél a titok relatív fogalom.

„A magántitok a megjelenési formáját illetően lehet ún. eszmei titok (csak a beavatottak tudatában rögződött), vagy materiális titok (valamilyen tárgyasult formában rögzített: leírt, lefényképezett, kép- vagy hangfelvételen rögzített tény vagy adat). Tartalmát illetően lehet személyi vagy erkölcsi jellegű (mint például a sértett betegsége, szellemi- vagy testi hibája, családi, erkölcsi vagy társadalmi megítélést maga után vonó egyéb körülményei), vagy vagyoni-dologi jellegű (mint például a vagyoni helyzete, adóssága, hitelképessége, bank- vagy takarékbetétje stb.).”¹¹

Az elkövetési magatartásnak – a titok felfedésének – alapos ok nélkül kell történnie. A büntetőtörvények ugyanis kellő indok esetében megengedik a magántitok

¹¹ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 172–173.

felfedését, így alapos ok a felfedésre mindaz, ami társadalmi jelentőségű, ezáltal súlyát tekintve felülmúlja a sértettnek a titoktartáshoz fűződő érdekét. Ide sorolható a törvényben meghatározott kötelesség teljesítése, adatszolgáltatási, feljelentési kötelesség, ártatlan személyt mentő körülmény bejelentésének kötelessége, tanúzási kötelesség teljesítése, valamely, a sértett érdekénél jelentősebb személy, közösségi érdek szolgálata. Általános elvként azonban leszögezhető, hogy a titkok felfedésének ez esetekben is a legszükségesebb keretek között kell megtörténnie. Így a hatóság részére felfedett titoknak magánszemélyek számára továbbra is elzártnak kell maradnia.

Nem valósul meg viszont a bűncselekmény, ha a titok felfedése nem jogellenes. Itt is érvényesülnek tehát a jogellenességet kizáró okok, például a sértett beleegyezése. Sajátos helyzetben van e bűncselekmény vonatkozásában a bűncselekmény tanúja. A tanú nem köteles tanúvallomást tenni, ha titoktartásra köteles és nem mentették fel a titoktartási kötelezettség alól. Ha azonban ennek ellenére tanúvallomást tesz, akkor sem valósítja meg a bűncselekményt, ilyen esetben ugyanis hiányzik a cselekmény jogellenessége, hiszen a bűncselekmény felderítése alapos oknak minősül.

Kizárhatja a jogellenességet a sértett beleegyezése is.

A bűncselekmény megvalósulásához szükséges további konjunktív feltétel, hogy a tettes foglalkozásánál vagy közmegebízásánál fogva jusson a titok birtokába. A foglalkozás és a közmegebízás fogalmára nézve a levéltitok megsértésénél kifejtettek az irányadók.¹²

Tipikusan ebbe a körbe tartozik az ún. hivatásbéli titkok felfedése (például ügyvédi titok, orvosi titok).

„Az ügyvédet titoktartási kötelezettség terheli minden olyan tény és adatot illetően, amelyről a hivatásának ellátása során szerzett tudomást. E kötelezettség független az ügyvédi megbízási jogviszony fennállásától, és az ügyvédi működés megszűnése után is fennmarad. A titoktartási kötelezettség kiterjed az ügyvéd által készített és a birtokában levő egyéb iratra is, ha ez a titoktartás körébe tartozó tény, adatot tartalmaz. Az ügyvédnél folytatott hatósági vizsgálat során az ügyvéd nem tárhatja fel a megbízójára vonatkozó iratokat és adatokat, de a hatóság eljárását nem akadályozhatja. A megbízó, a jogutódja és a törvényes képviselője a titoktartási kötelezettség alól felmentést adhat. Az olyan tényről és adatról, amelyről mint védő

¹² Így a foglalkozás mint gyűjtőfogalom magában foglalja a hivatás és az állás fogalmakat is, amelyek esetében nem szükséges, hogy az szakképzettséghez legyen kötve. Közmegebízás a nem munkakörrel kapcsolatos megbízásból végzett állami, államigazgatási tevékenységhez kapcsolódó, vagy társadalmi tevékenység ellátása.

*szerzett tudomást, az ügyvéd és az alkalmazott ügyvéd felmentés esetén sem hallgatható ki tanúként. A titoktartási kötelezettség az ügyvédi irodákra és alkalmazottakra, az ügyvédi szervekre, ezek tisztségviselőire és alkalmazottaira megfelelően irányadó.*¹³

A bűncselekmény *delictum proprium*, amelynél a tettességhez szükséges ismérvek nem az általános szabályokat követik, hanem speciális az alany, így csak olyan személy követheti el a magántitok megsértését, aki személyes kvalifikáltsággal rendelkezik: foglalkozásánál vagy köz megbízatásánál fogva ismeri meg a titkot. Ebből következőleg az ilyen speciális személyes követelményekkel nem rendelkező, ám az elkövetési magatartást megvalósító személy nem valósítja meg a bűncselekményt, illetve ha szándéka a tettes felfedési szándékát fogta át, úgy részesként felel.¹⁴

Amennyiben az elkövető egyben hivatalos személy is, úgy cselekménye vagy hivatali visszaélésnek minősül, ha a titkot jogtalan előnyszerzési vagy jogtalan hátrányokozási céllal fedti fel.

A magántitok megsértése csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának át kell fognia, hogy a birtokában lévő titok magántitok, illetve, hogy a felfedése okot adó körülmény nem alapos. A felfedésre alapos okkal kapcsolatban merülhet fel az elkövető szándékánál a cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés, ám az is csak akkor, ha erre a tévedésre alapos oka volt.

A bűncselekmény minősítő eredménye a jelentős érdeksérelem, amelynek fogalmára, illetve megvalósulására a levéltitok megsértésénél kifejtettek az irányadók.¹⁵

A magántitok megsértése a titok minősége alapján határozható el az államtitok és a szolgálati titoksértéstől.

„Akkor is államtitoksértés (Btk. 221. §), vagy szolgálati titoksértés (Btk. 222. §) valósul meg, ha azok a magánszemélyre vonatkozó titkot is tartalmazzanak. A hivatalos személy titoksértése azonban minősülhet magántitoksértésként.”¹⁶

¹³ 1998. évi XI. törvény az ügyvédekről, 8. § (1)–(4) bekezdések

¹⁴ A *delictum proprium* társtettesével kapcsolatosan nincs kialakult álláspont, ám Wiener szerint, amennyiben a különös bűncselekményt csak személyes kvalifikáltsággal rendelkező személy képes megvalósítani, akkor annak társtettese is csak ilyen személy lehet, míg ha bárki képes kifejezni az elkövetési magatartást, akkor társtettes is bárki lehet. Nagy Ferenc álláspontja szerint a *delictum proprium* társtettesének is rendelkeznie kell a személyes kvalifikáltsággal, egyébként csak részesként (bűnsegédként) felel. A bírói gyakorlat sem egységes ebben a kérdésben, de ez utóbbi álláspontot szokta követni a katonai bűncselekményeknél.

¹⁵ A jelentős érdeksérelem bekövetkeztére elegendő, ha az elkövető gondatlansága terjed ki. Az érdeksérelem jelentős mértékét az objektív felfogásnak megfelelően kell vizsgálni. Az érdeksérelem nemcsak magán-, hanem közérdekekkel kapcsolatban is bekövetkezhet.

¹⁶ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 176.

„Ha a magántitok felfedésével kapcsolatos tényállítás, híresztelés egyben a sértett becsületének csorbítására is alkalmas, a cselekmény rágalmazásként minősül, ami a magántitok megsértését is magába olvasztja.”

A gazdasági bűncselekményeknél található titoksértő cselekmények a magántitok megsértéséhez viszonyítva speciális tényállást jelentenek, amelyeket az elkövető, a titok fajtája, illetve a célzat alapján határolhatunk el.

A jogosulatlan adatkezelés és a különleges személyes adatokkal való visszaélés

A jogosulatlan adatkezelés és a különleges személyes adatokkal visszaélés tényállások keretdiszpozícióval kerültek megfogalmazásra és az 1993. évi XVII. törvény iktatta be a Btk.-ba mindkét bűncselekményt.

A bűncselekmények jogi tárgya az ember személyes adataihoz fűződő személyiségi joga, illetve a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő társadalmi érdek. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról az 1992. évi LXIII. törvény rendelkezik. Ez a törvény határozza meg e bűncselekmények elkövetési tárgyait is. Eszerint *„személyes adat: a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.*

*A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható; különleges adat: a) a faji eredetre, a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hovatartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más meggyőződésre; b) az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre, a szexuális életre, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adatok; közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat.”*¹⁷

(Megjegyzendő, a helyi önkormányzat képviselő-testületének üléséről készült jegyzőkönyv nem tekinthető olyan dokumentumnak, amely jellegénél fogva kizárólag közérdekű adatokat tartalmaz.¹⁸)

A jogalkotó – az alkotmány szellemével összhangban – a törvényi rendelkezések érvényesülésének kíván büntetőjogi védelmet biztosítani.

¹⁷ 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról, 2. § 1–3. pontok

¹⁸ Vö.: BH 1996. 581.

Ezzel védi a személyes adatok sérthetlenségéhez, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő társadalmi érdeket.

A Btk. 177/A. §-a szerinti tényállást az az adatkezelő valósítja meg, aki jogosulatlanul, vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel, személyes adatot jogellenesen továbbít vagy nyilvánosságra hoz, személyes adatok kezelésére vonatkozó bejelentési kötelezettségét nem teljesíti, személyes adatot az arra jogosult elől eltitkol, kezelt személyes adatot meghamisít, közérdekű adatot eltitkol vagy meghamisít, és ezzel vétséget követ el.

Az elkövetési magatartások némi magyarázatot igényelnek. Jogosulatlan, illetve a céltól eltérő adatkezelésnek minősül, ha az alkalmazott eljárástól függetlenül személyes adatok felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása, ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt, nem a célnak megfelelően, illetve jogosulatlanul történik.

Adatkezelésnek számít az adatok megváltoztatása és további felhasználásuk megakadályozása is.¹⁹ Jogosulatlan az adatkezelés, ha ahhoz az érintett nem járult hozzá. A jogellenes továbbítás vagy nyilvánosságra hozás azt jelenti, ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik. Nyilvánosságra hozatal esetében bárki számára teszik hozzáférhetővé az említett adatot. Ezek természetesen csak akkor valósítanak meg bűncselekményt, ha jogosulatlanul történnek, vagyis az érintett, illetve a jogszabály nem ad rá lehetőséget.

Az adatvédelmi törvény szerint személyes adatot kezelni meghatározott célból, jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelő köteles e tevékenységét az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni.

A jogszabály e kötelezettség elmulasztását rendeli büntetni. Az adatkezelő köteles az általa kezelt adatról kérelemre tájékoztatást adni, amennyiben a jogosult kérelmére ezt nem teszi meg, megvalósítja az elkövetési magatartás ezen fordulatát.

Az adat meghamisítása azt jelenti, hogy az elkövető a személyes adatban olyan változást eszközöl, amely nem felel meg a valóságnak, függetlenül attól, hogy az elkövetési magatartás valamilyen közvetlen érdeksérelmet is előidéz-e.

A Btk. a különleges személyes adatokkal való visszaélést is büntetni rendeli. A személyes adatok sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek esetében a jogalkotó fokozott társadalomra veszélyességet tulajdonít a különleges személyes adatokat sértő magatartásnak. Ez a bűncselekmény voltaképpen a korábbiaknak, a jogosulatlan adatkezelésnek sui generis bűncselekményként szabályozott súlyosabb alakzata.

A törvényi tényállás szerint: „*aki a személyes adatok védelmére vonatkozó jogszabályban meghatározott adatkezelése során tudomására jutott különleges adatot*

¹⁹ Vö.: 1993. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról.

*jogellenesen nyilvánosságra hoz, vagy azt jogosulatlanul felhasználja, vagy illetéktelen személy részére hozzáférhetővé teszi, büntettet követ el.*²⁰

Büntetendő az is, aki a különleges adatot maga vagy más részére jogosulatlanul megszerez. A felsorolás azt tükrözi, hogy itt valóban különleges személyes adatokról van szó. Ennek megfelelően, mint elkövetési magatartás büntetendőnek minősül akkor is, ha ezek az adatok bárki számára hozzáférhetővé válnak és akkor is, ha a jogszerűen birtokba került különleges személyes adatokat valaki a rendeltetésétől eltérő célzattal aktivizálja, vagyis más személy érdekének a szolgálatába állítja, de mindezen tevékenység esetében döntő az, hogy a felhasználás úgy történjen, hogy az adatkezelő ne az érintett (a személyes adat tulajdonosa) érdekeit tartsa szem előtt.

A Btk. 177/A. §-a és a 177/B. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmények delictum propriumnak minősülnek, elkövetőjük csak adatkezelő lehet.

*„Adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, illetőleg a végrehajtással adatfeldolgozót bízhat meg. Kötelező adatkezelés esetén az adatkezelés célját és feltételeit, valamint az adatkezelőt az adatkezelést elrendelő törvény vagy önkormányzati rendelet határozza meg.*²¹

A 177/B. § (2) bekezdésében foglalt magatartást bárki képes elkövetni.

A különleges személyes adatokkal visszaélésre lehet példa az orvosi titoktartás körébe eső adat.

A Legfelsőbb Bíróság határozata szerint az orvost és az egészségügyi szakdolgozót az egészségi állapotra vonatkozó személyes adatok tekintetében a beteg gyógykezelésének befejezése után is köti a titoktartási kötelezettség.

Az Egészségügyi törvény 77. §-a (1) bekezdése szerint az orvos az általa vizsgált vagy gyógykezelt személy egészségi állapotáról adatot csak a beteggel és annak hozzátartozójával, illetőleg – ha ez a beteg gyógykezeléséhez szükséges – a beteg gondozójával közölhet.

A 78. § (1) bekezdése határozza meg azokat az eseteket, amikor az orvost nem köti a titoktartás kötelezettsége, vagyis amikor az adatok közlésére jogszabály ad lehetőséget, vagy erre az érdekelt személy ad felhatalmazást. Ebben a konkrét esetben a felperes az orvosi iratok periratokhoz való csatolásával arra adott felhatalmazást, hogy azok a peres eljárás keretei között kerülhessenek felhasználásra. Ez az adott esetben kiterjedt arra, hogy a bíróság által kirendelt szakértő azokat megismerje, miként a perben részt vevő személyek is. Ez a felhatalmazás nem értelmezhető ki-

²⁰ Vö. 1978. évi IV. törvény 177/B. § (1) bek.

²¹ 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról, 2. § 7. pont

terjesztően úgy, hogy a felperes előre ahhoz is hozzájárult, hogy az adatokat perben részt nem vevő személy is megismerje.²²

E bűncselekmények csak szándékosan követhetőek el.

Elhatárolási kérdések a Btk. 177/A., illetve a 177/B. §-ai között merülhetnek fel. „A Btk. 177/B. § (1) bekezdésében meghatározott tényállás tulajdonképpen a 177/A. § minősített esete, ezért a jogosulatlan adatkezelés vétsége a különleges személyes adatokra nézve is megvalósítható, amennyiben a cselekmény nem meríti ki a különleges személyes adatokkal visszaélés tényállásában meghatározott elkövetési magatartást, de a jogosulatlan adatkezelés tényállásába beleillik (például a kezelés, továbbítás, eltitkolás, meghamisítás).”²³

A levéltitok megsértése

Számos ókori forráshely kétségtelen tanúbizonyságul szolgál, hogy bizonyos titkok iránti tisztelet a legrégebb időktől fogva megtalálható.

Az árulás, kémkedés úgyszólván minden népnél büntetés alá esett, de elég korán büntetés alá vonták a hivatási titok megsértését is (a hippokratészi eskü már kifejezetten megparancsolja az orvosi titok megőrzését).

A római jog az államtitok elárulását a perduellio fogalmi körébe vonta, de delmezte a magántitkot is, így a reá bízott végrendelet felbontása injuria, a zárt végrendelet egyszerű felbontása falsu.

Az egyházjog az államtitok elárulását a hamis eskü büntetésével sújtotta és részletes szabályokat ad a sigillumconfessionis megsértőire.

A germán népjogok csak a hadi-, illetve államtitkok elárulását büntették. A levéltitok sértésére legelőször az 1391. évi piacenzai kereskedői statutumban találunk rendelkezést és ettől fogva mind sűrűbben emlegetik ezt a deliktumot.

Az újkor első századaiban a hivatási titok őrzésének kötelessége is jogi szabállyá vált. A szülésznőket, az orvosokat, a sebészeket, a borbélyokat, illetve alkalmazottaikat és a gyógyszerészeket is titoktartásra kötelezték.

A francia jogban a hivatási titok védelme szintén régi keletű, de a levéltitoksértést csak postai alkalmazottakkal szemben rendelték büntetni, a magánégyén nem volt büntethető, ha idegen levelet felbont.

A XIX. században mindinkább megerősödött az a nézet, hogy a cselekmények személyiségi jogot sértenek és mint ilyenek önállósíthatóak (sokáig azonban még

²² Vö. BH 1999. 156.

²³ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 177.

a család, vagy becsületsértés körébe vonták ezeket a deliktumokat), de azért itt-ott már az ipari és kereskedelmi titok is védelemben részesült.

Régi magyar törvényeink nem emlékeznek meg a titoksértés egyik neméről sem. Egyedül a levéltitoksértést említik meg elég korán, az 1653. 03. 15-én kiadott „abrobataeconstitutiones regei Transylvaniae etc.” III. k. 23. tit. 1. art. -ban, majd az 1723-iki LIX. tc.-ben, amely szabályok a levéltitkot nemcsak postaalkalmazottak, hanem magánosok ellenében is védelembé vették.

A hivatási titkot védi már egy 1790. évi helytartósági intézkedés is. Az 1795. évi javaslat mint a nota infidelitatis egyik esetét említi az államtitok elárulását, de bünteti a hivatási titok megsértését és külön szól a magánosok által elkövetett levéltitoksértésről is.

Az 1843. évi javaslat is kiemeli a hivatali titok megsértését; bünteti a hivatási titok megsértésének egy esetét és nagy részletességgel szól „a levelek jogtalan feltöréséről” címet viselő levéltitoksértésről.

A Csemegi-kódex a levél- és távsürgöny megsértése magánszemélyek által címen, a következő törvényhelyeket tartalmazza: *„aki másnak szóló levelet, lepecsételt iratot vagy távsürgönyt tudva, jogosítatlanul felbont, vagy aki másnak szóló, habár le nem pecsételt levél vagy távsürgöny birtokába helyezi magát avégett, hogy annak tartalmát megtudja, vagy azt hasonló célból másnak jogtalanul átadja, illetve aki a fentebbi módon tudomásra jutott titkot közzéteszi, vagy azt a levél, irat vagy távsürgöny küldőjének vagy a címzettnek károsítására használja fel, az bűncselekményt követ el. Ezen deliktumok elkövetője bárki lehet, kivéve a posta- és távirda hivatalnokot vagy szolgát.”*

Az indokolás szerint a levél, irat, illetve távsürgöny-titok sérthetlenségéhez fűződő érdek a személyiségi jogok egyik ágazata.

A törvényben nem csupán a magánszemélyeknek levélben, egyebekben megtesült titkait védi a jog, hanem általában minden személyiségét, tehát az államét is. A Curia állásfoglalása szerint: „a vétség elkövetése nem feltételeztetik a levél vagy távsürgöny elküldőjének állásától, vagyis attól, hogy a levelet vagy sürgönyt magánszemély küldte, légyen miből folyólag a közhivatalnoknak az állam törvényei által reá ruházott hatáskörben intézetett levele és távsürgönye a törvénynek éppoly oltalma alatt áll, mint a magánszemélyé”²⁴.

A BHÖ 387. §-a szerint, aki másnak szóló levelet, lepecsételt iratot vagy távsürgönyt tudva, jogosulatlanul felbont, úgyszintén, aki másnak szóló, habár le nem pecsételt levél vagy távsürgöny birtokába helyezi magát avégett, hogy annak tartalmát megtudja, vagy azt hasonló célból másnak jogtalanul átadja, büntettet követ el. Helyes a BHÖ-nek az a tétele, amely a lepecsételt iratot a levéllel azonos elbírálás

²⁴ BJT 23. k. 93. 1.

alá helyezi. Az irat lepecsételésével ugyanis annak birtokosa kellőképpen kifejezésre juttatja azt, hogy az irat tartalmát illetéktelen személyek előtt titokban kívánja tartani és ez az akarata – mint személyiségi jogának a folyománya – a büntetőjog részéről elismerésre tarthat számot.

A „lepecsételt” kitétel azonban az 1960-as években már túl szűknek minősül, hiszen a pecsét alkalmazása ekkor már alig szokásos, ezért az 1961. évi V. törvény a titok védelmét általában a zárt iratokra vonatkoztatja.

A BHÖ a levéllel egy tekintet alá vonja a távsürgönyt. Az 1961. évi V. törvény kiterjeszti ezt a magatartást a távközlési (távbeszélő) titok kifürkészésére is. Ebben az esetben az elkövetési magatartás a továbbított közlemény kifürkészése. A törvény tehát a közlemény tartalmának jogosulatlan megszerzését nem vonta minden esetben e paragrafus alá. Ez a törvényhely a továbbított közleményt csak, mint ilyent védi.

A levéltitok megsértésének a tényállása a következőképpen szól: *„Aki másnak közlést tartalmazó zárt küldeményét a tartalmának megismerése végett felbontja, megszerzi, ilyen célból illetéktelen személynek átadja, úgyszintén, aki távközlési berendezés útján továbbított közleményt kifürkész, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el.”*²⁵

A jogi tárgy a továbbítás alatt álló közlemény bizalmas voltának megőrzéséhez fűződő érdek, amelyet közvetetten már az Alkotmány is megjelöl a gondolati szabadság kifejezésével. Ez az érdek nemcsak a magánszemélyeket, hanem a hivatalos személyeket is megilleti.

A bűncselekmény elkövetési tárgya az egyes fordulatok szerint elválik. Az első fordulat szerinti elkövetési tárgy a közlést tartalmazó zárt küldemény. Ilyennek minősülhet nemcsak a lezárt borítékban továbbított levél vagy irat, hanem más gondolatokat rögzítő eszköz is, amely zártan kerül átadásra. Gondolat rögzítésére alkalmas ily módon például a hang vagy videokazetta is. *„Nem lehet elkövetési tárgy a nyílt levelezőlap, a le nem zárt borítékban küldött küldemény, vagy olyan zárt küldemény, amely gondolati közlést nem tartalmaz (például árucsomag), illetve ha az általánosságban bárkihez szóló, s ezért személyes gondolati tartalommal nem bíró zárt küldemény (például nyomtatványokat, prospektusokat, katalógusokat tartalmazó levél, csomag stb.), továbbá az olyan levél sem, amelynek borítékját a címzett már felbontotta, amennyiben az nincs zárt állapotban.”*²⁶

A zárt küldeménynek ezen felül „ás” küldeményének kell lennie, amely alatt a feladót és címzettet kell érteni. Ezen feleken kívüli harmadik személyeknek a zárt küldemény felett rendelkezési joguk nincs, így a küldemény részükről mint

²⁵ 1978. évi IV. törvény 178. § (1) bekezdés

²⁶ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 178.

más küldeménye jelenik meg. Ha a borítékon általánosságban több címzett szerepel (például X. Y. és családja részére), akkor bármely címzett jogosult a küldeményt felbontani, annak tartalmát megismerni.

A második fordulat szerinti elkövetési tárgy a távközlési berendezés útján továbbított közlemény. Ez a közlemény dematerializált formában, elektromos jelként fogható.

„A közlemény a közlés befejezése után zárt küldeménnyé alakulhat (például a távirat vagy telefax a leadás során távközlési közlemény, de a vétel után az arról készült irat, zárt borítékba helyezve a címzetthez szóló zárt küldemény).”²⁷ Továbbítottnak a közlemény csak a továbbításra átadás pillanatától a címzetthez juttatás pillanatáig tekinthető.

A BH 1977. 366. alapján *„az íróasztal fiókjába bezárt füzet – amelybe a magánvádló gondolatait, érzelmeit jegyezte fel – zárt irat; megszerzése és a megtudott titok felfedése a levéltitok felfedése vétségének minősül”²⁸.*

Nem tartozik ide azonban a még el nem küldött és le nem zárt küldemény birtokbavétele, továbbá az olyan birtokba helyezkedés sem, amikor a közlést tartalmazó küldeményt annak átvétele után birtokosa – a titok megőrzése végett összetépi, eldobja és azt az elkövető jogellenes összeszedés, összerakás útján szerzi meg. Átadásnak viszont minden olyan magatartás tekintendő, amelynek következtében a közlemény illetéktelen harmadik személy birtokába jut.

„A levéltitok megsértése célzatos bűncselekmény, ezért csak akkor valósul meg, ha az elkövető a más részére szóló zárt küldeményt azért bontja fel, hogy annak tartalmát megismerhesse. Valamely postán továbbított küldemény zárt jellege a gondolatközlőnek azt az igényét juttatja kifejezésre, hogy az általa közöltek csak az illetékes – elsősorban a címzett – ismerje meg. A közlemény tartalmának titokban tartása erkölcsi kötelesség és elvárható, hogy akik a közlemény tartalmát megismerik, azt a közlő akarata ellenére ne továbbítsák. Ilyen széleskörűen azonban indokolatlan lenne megvonni a büntetőjogi védelmet, ezért a törvény csak a célzatos magatartást bünteti, vagyis kizárólag az olyan elkövetőt, aki másnak közlést tartalmazó zárt küldeményét tartalmának megismerése végett felbontja, megszerzi vagy ilyen célból illetéktelenek átadja. A cselekmény célzatos voltának és annak kiemelésére, hogy a célzat fennállásának megállapítása körültekintő vizsgálatot igényel, azért van szükség, mert a zárt küldemények kézbesítése során elég gyakran elkövetett hibák esetén sokszor indíthatnának büntető eljárást a másoknak szóló levelek gondatlan felbontása miatt.”²⁹

²⁷ I. m., 179.

²⁸ BH 1977. 366.

²⁹ BH 1982. 276.

A távközlési berendezés útján továbbított közlemény kifürkészése esetén arról van szó, hogy az elkövető valamilyen magatartás megvalósításával a közlemény tartalmát jogellenesen megszerzi. Ilyennek tekintendő többek között a lehallgató berendezés felhasználása, magnetofonra történő felvétel, a távbeszélő vonalba történő bekapcsolódása stb. Nem minősül azonban kifürkészésnek a közlemény tartalmának véletlen megismerése.

Az elkövetési magatartások szintén az egyes fordulatokban vannak megjelölve. Az első fordulat elkövetési magatartásai az ugyanezen fordulat szerinti elkövetési tárgyhoz – a közlést tartalmazó zárt küldeményhez – kapcsolódnak. Ilyen magatartás a felbontás, amely *„minden olyan magatartás, amelynek következtében a zárt küldemény tartalma hozzáférhetővé válik, függetlenül attól, hogy a tettes a felbontás után a közlemény tartalmát megismerte e vagy sem.”*³⁰

A felbontás nemcsak a klasszikus értelemben vett magatartásokkal valósulhat meg, hanem például a küldemény átvilágításával is. A küldemény megrongálása, megsemmisítése nem felbontás, hanem esetlegesen más bűncselekmény megállapítására adhat alapot (például okirattal visszaélés). Megszerzésen a jogellenes birtokbavétel kell érteni, amelynek módja és tartama közömbös. A joggyakorlat szerint nem szükséges, hogy a megszerzés az irat címzetthez érkezését megelőzően történjen, illetve, hogy az még zárt állapotban legyen. Ennek életszerű példája, amikor az elkövető a címzett zárt fiókjából szerzi meg a már felbontott iratot.

*„Nem megszerzés a zárt levél találása, de tényállásszerű ennek felbontása.”*³¹

Az átadás minden olyan magatartás, amelynek során a küldemény – adott esetben a megszerzőtől – illetéktelen harmadik személyhez jut.

*„Az átadás kiegészítő jellegű, a szubjektív oldalon sajátos kettős célzatú tényállási fordulat: amikor a tettesnek a jogszerű birtoklás vagy megszerzés során nincs ugyan a tartalom megismerésével kapcsolatos felbontási célja – mert ebben az esetben a megszerzés valósul meg, még akkor is, ha a küldeményt felbontás végett másnak átadja – hanem a célja az, hogy olyan személyhez kerüljön a zárt küldemény, aki a megszerzést vagy felbontást a zárt küldemény tartalmának megismerése céljából valósítja meg.”*³²

A második fordulat elkövetési magatartása a távközlési titok kifürkészése. A Btk. új fogalmat vezetett be a „kifürkészés”-sel. Ez a szó köznapi értelmének megfelelően minden olyan cselekményt magában foglal, amelyet a közlemény tartalma jogtalan megszerzésének célzatával hajtanak végre.

³⁰ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 178.

³¹ I. m., 178.

³² I. m., 178.

Nem tartozik ide tehát az az eset, amikor a közlemény tartalma véletlenül vagy egyébként anélkül jut idegen személy tudomására, hogy az ebből a célból valamit tett vagy elmulasztott volna. Ilyen lehet például a telefonbeszélgetés nyitott ajtón keresztüli meghallása, amely tehát nem valósít meg bűncselekményt. A telefonnak technikai eszközzel történő lehallgatása azonban minden esetben – legalábbis formálisan (engedély nélkül) – megvalósítja a tényállást. Ebben az esetben azonban más bűncselekmény is megvalósulhat.

A bűncselekmény megvalósulásához szükséges a cselekmény jogellenessége, amely a jogellenességet kizáró okok – így sértett beleegyezése, házi fegyelmi jog gyakorlása, jogszabályi engedély – esetén nem valósul meg.

Az absztrakt (jogszabályi) engedély egyik gyakorlati példája a büntetés-végrehajtási intézetek rendjére vonatkozó jogszabály megtartása, amelynek körében az elítélt levelezése ellenőrizhető. Konkrét engedélyre szolgálhat például a bírói engedély a titkos információszerzés esetében.

A stádiumok szintén az egyes fordulatok szerint alakulnak. Így az első fordulat esetén befejezett a bűncselekmény a zárt irat felbontásával, megszerzése esetén a tényleges birtokbavétellel, illetőleg a tényleges átadással.

A kifürkészás – álláspontom szerint – az információ tudomásra jutásával befejezett. Nem szükséges az információ teljes, érthető megismerése, elegendő a lényegi tartalom felfogása.

„Kísérlet mindegyik fordulat esetén lehetséges, de ki kell emelni, hogy a törvény a felbontás esetében a tartalom megismerését, a megszerzés esetében a felbontást, az átadás esetében a harmadik személy által történt felbontást eredményként nem kívánja meg.”³³

Tettesként bármely személy előfordulhat, még az is, akinek feladata a küldemény továbbítása (például postás), illetve hivatalos személy is. Ebben az esetben azonban egyéb bűncselekmény – hivatali visszaélés vagy jogosulatlan titkos információgyűjtés – valósul meg. A bűncselekmény célzatos, az elkövető célja a tartalom megismerése, a bűncselekmény ezért csak akkor valósul meg, ha az elkövető a más részére szóló zárt küldeményt azért bontja fel, hogy annak tartalmát megismerhesse.³⁴

Átadás esetén érvényesül a már idézett kettős célzat, így ez az elkövetési magatartási is csak egyenes szándékkal valósítható meg.

³³ I. m., 179.

³⁴ Vö.: BH 1982. 276.

Minősített eset, ha foglalkozás vagy közmegbízatus felhasználásával valósítják meg a cselekményt.³⁵

Minősítő körülmény és egyben eredmény is a jelentős érdeksérelem bekövetkezése, amely mind az (1), mind pedig a (2) bekezdésben meghatározott elkövetési magatartáshoz, illetve módhoz kapcsolódhat. Tekintettel a minősítő körülmény eredmény jellegére, elegendő, ha az elkövetőnek arra a gondatlansága terjed ki.

A jelentős érdeksérelem objektív jellegű fogalom.

*„Az érdeksérelem jelentős fokának mértékét az elkövetés konkrét viszonya keretében, mindig a megítélést igénylő körülmények objektív értékelésével kell megállapítani, és soha nem lehet egyedüli szempont kizárólag csakis a sértett szubjektív érdekei szem előtt tartása. A megítélésnél figyelembe kell venni az érdeksérelem irányát, jellegét, minőségét, társadalmi jelentőségét, fokának, súlyának következményeit. Jelentős érdeksérelem egyaránt lehet a magánérdek vagy a közérdek sérelme, vagy ezek kombinációja is. Jelentkezhet személyi (erkölcsi) sérelemként ... anyagi jellegű vonzattal is.”*³⁶

Az érdeksérelem jelentős mértékét a sértett oldaláról kell vizsgálni és ebben nincs jelentősége annak, hogy a tettes esetlegesen ezzel a cselekménnyel próbálja meg kompenzálni a saját érdeksérelmét.

Nem szükséges, hogy a jelentős érdeksérelem a tettes vagy bárki számára előnyt jelentsen, és az sem feltétel hogy a jelentős érdeksérelem a sértettnél következzen be, akár a közérdekben is bekövetkezhet.

A minősített eset megállapíthatóságához azonban szükséges, hogy az elkövetési magatartás és a jelentős érdeksérelem bekövetkezése között okozati összefüggés álljon fenn.

A levéltitok megsértése a felbontott, megszerzett, átadott iratok száma szerint minősül többrendbeli *halmazatnak*.

A kifürkészés magatartása tipikusan egység, azonban ha az elkövető azonos sértett sérelmére, rövid időközönként, többször követi el a bűncselekményt – értsd: többszöri kifürkészés –, akkor folytatólagosan elkövetett bűncselekménynek minősül.

A levéltitok megsértése szubszidiárius bűncselekmény, így csak akkor valósul meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem állapítható meg.

³⁵ A foglalkozás és a közmegbízatus fogalmára az alább kifejtettek az irányadók. A foglalkozás mint gyűjtőfogalom magában foglalja a hivatás és az állás fogalmakat is, amelyek esetében nem szükséges, hogy szakképzettséghez legyen kötve. Közmegbízatus a nem munkakörrel kapcsolatos megbízásból végzett állami, államigazgatási tevékenységhez kapcsolódó, vagy társadalmi tevékenység ellátása. (Ilyen például az önkormányzati segélyezési bizottság társadalmi tagja, társadalmi pártfogó, állami szerv önkormányzat által alakított munkabizottságban felkért személy működése, társadalmi szervezet, egyesület, párt választott tisztségviselője stb. tevékenysége.)

³⁶ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 135.

Ilyen súlyosabb bűncselekmények lehetnek azok, amelyeknél a levéltitok megsértését kimerítő magatartások tipikusan eszközcselekménynek tekinthetők, például a magántitok jogosulatlan megismerése, a kémkedés, a jogosulatlan titkos információszerzés stb.

A magántitok titkos eszközökkel történő megismerése elleni védelem

A magántitok megsértése szoros kapcsolatban áll az előzőekben tárgyalt személyi szabadság elleni bűncselekményekkel. A sértettnek (jogosítottnak) itt is a legszemélyesebb érdeke, hogy magántitkai felett kizárólagosan rendelkezzen, illetőleg azok illetéktelenek számára hozzáférhetetlenek legyenek.

Ebből adódóan a bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek titka megőrzéséhez fűződő személyiségi joga.

A magántitok megsértése is akadályozza a személyiség szabad érvényesülését, hátrányosan érintheti a sértett társadalmi, családi helyzetét, környezetéhez való viszonyát, ezért annak megőrzése minden olyan személytől megkövetelhető, aki – bármely funkció folytán – ilyen titok birtokába jutott. Ez indokolja a büntetőjogi védelem szükségességét és szabja meg határait.

A magántitok védelmét az 1998. évi LXXVII. törvény iktatta a Btk.-ba. A törvényalkotó célja a tényállás megalkotásával az volt, hogy a magántitok titkos eszközökkel történő megismerésére törekvő cselekményekkel szemben, amelyek más személyi szabadságjogokat is sértenek, védelmet biztosítson.

A tényállás megfogalmazásából adódóan a magántitok, a magántitkot tartalmazó zárt küldemény, illetőleg másnak a lakás, egyéb helyisége, ezekhez tartozó bekerített helye. Értelmezésükkel kapcsolatban a magántitok megsértésénél, a levéltitok megsértésénél kifejtettek értelemszerűen irányadók.

A magántitok tehát minden olyan, csak szűk körben ismert bizalmas tény, körülmény vagy adat, amelynek megőrzéséhez az érintett személynek méltányolható érdeke fűződik. A magántitkot tartalmazó zárt küldemény bármely gondolatokat rögzítő eszköz, amely zártan kerül átadásra, függetlenül annak megjelenési formájától.

Lakás *„minden olyan körbezárt (oldalfalakkal és tetővel körbehatárolt) hely, amely rendeltetészerűen a magánszemélyek tartózkodási-pihenési helyéül és éjszakai szállásul szolgál.*”³⁷

³⁷ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 159.

Nem szükséges, hogy a lakás ingatlan legyen.³⁸

„Egyéb helyiség minden olyan helyiség, épületrész, amely a lakással egybeépült vagy azzal szoros összefüggésben van, de önmagában nem minősül lakásnak (például padlás, pince, folyosó, veranda, garázs stb.), vagy egybeépülés nélkül a lakáshoz tartozó bekerített helyen van. Egyéb helyiségnek minősül a lakással térbeli összefüggés nélkül is az olyan – a lakás fogalma alá nem eső – oldalfallal körülhatárolt és tetővel ellátott, akár ideiglenes jellegű építmény, amely a magánszemély gazdasági tevékenysége végzésére, vagy az emberek tartózkodási helyéül, azok összegyűjtésére szolgál (például műhely, prérház, borospince, lakodalmas sátor).” „Lakáshoz tartozó bekerített hely olyan összefüggő bekerítéssel teljesen körülhatárolt terület (udvar, kert stb.), amelynek esetében a kerítés – akadályként – egyértelműen jelzi a területnek a lakáshoz tartozását.”³⁹

A tényállás a Btk. 178/A. § (1) bekezdése alapján a következő: „aki magántitok jogosulatlan megismerése céljából másnak a lakását, egyéb helyiségét vagy az ezekhez tartozó bekerített helyet titokban átkutatja, vagy másnak a lakásában egyéb helyiségében vagy az ezekhez tartozó bekerített helyen történeteket technikai eszköz alkalmazásával megfigyeli, illetőleg rögzíti vagy másnak közlést tartalmazó zárt küldeményét felbontja vagy megszerzi, s annak tartalmát technikai eszközre rögzíti, illetve távközlési berendezés útján másnak továbbított közleményt kifürkészi, s az észlelteket technikai eszközre rögzíti, az büntettet követ el.”

Az elkövetési magatartás több fordulatban került megfogalmazásra:

1. A magánlakás, egyéb helyiség stb. titokban történő átkutatása.

E magatartás esetén mind a lakásba történő behatolás, mind pedig az átkutatás jogellenes és leplezett, titkos módszerekkel történik.

Más lakásában történtek technikai eszköz alkalmazásával való megfigyelése és rögzítése. Technikai eszközzel történő megfigyelés történhet egyszerű távcső, fényképezőgép segítségével is, de megvalósulhat komplikáltabb, modernebb lehallgató, videokészülékek, berendezések alkalmazásával is.

Másnak a közlést tartalmazó zárt küldeményének felbontása, megszerzése, tartalmának technikai eszközzel való rögzítése. E fordulat tulajdonképpen a levéltitoksértés szerint értelmezendő. A technikai eszközzel való rögzítés a másolás eszközét határozza meg (mikrofilm, fénymásolás, videofelvétel). A felbontás vagy a megszerzés még nem e tényállást, hanem a levéltitok megsértését meríti ki. Ez a bűncselekmény a technikai eszközzel való rögzítés során valósul meg.

³⁸ Lakásnak minősülhet például a lakókocsi, illetve a sátor és a bódé is. Lényeges az, hogy lakhatásra rendelt legyen, nem pedig az, hogy valójában lakott legyen.

³⁹ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 160.

A távközlési berendezés útján másnak továbbított közlemény kifürkészése és az észlelt technikai eszközzel való rögzítése. Ebben az esetben is az előbbieken kifejtettek irányadók. A pusztán „telefonlehallgatás” nem e tényállás szerint minősül, csak a rögzítés során jön létre e bűncselekmény.

5. Az előzőekben ismertetett módon megismert magántitok továbbítása vagy felhasználása.

A bűncselekmény alanya bárki lehet, hivatalos személyek azonban nem követik el, mivel a hivatalos eljárás során elkövetett cselekményük a Btk. XV. fejezetében, a 227/A. §-ban meghatározott jogosulatlan titkos információgyűjtés büntettét meríti ki.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el és az (1) bekezdés eseteiben nem elegendő az eshetőleges szándék a célzatos magatartás miatt.

A (2) bekezdésben foglalt elkövetési magatartás szándékosan, de nem célzatosan valósulhat meg, így jelentősége lehet mind az egyenes, mind pedig az eshetőleges szándéknak.⁴⁰

A minősített esetek vonatkozásában a hivatalos eljárás színlelése igényel magyarázatot, amelynél „*annak színlelése szükséges, hogy az elkövető ilyen személyként valamilyen hivatalos eljárást folytat.*”⁴¹

Minősítő körülmény továbbá az üzletszerű és a bünszövetségi elkövetés.⁴²

A jelentős érdeksérelem fogalmára a levéltitok megsértésénél kifejtettek az irányadók.

A jelentős érdeksérelem a bűncselekmény minősítő eredménye, így elegendő, ha az elkövetőnek arra pusztán a gondatlansága terjed ki.

Elhatárolási kérdések merülhetnek fel a magántitok megsértése és a magántitok jogosulatlan megismerése között az elkövetési tárgy azonossága folytán.

A két bűncselekmény azonban alaki halmazatban soha nem állhat.

„*A magántitok megsértése esetében ugyanis az elkövető foglalkozásánál vagy közmegegyezésénél fogva, ezek szabályainak betartása mellett és nem a magántitok jogosulatlan megismerése büntettét megvalósító titkos módszerek és eszközök alkalmazásával megszerzett magántitkoknak jut a birtokába, ezért az alapos ok nélküli felfedés – amellyel a továbbítás vagy felhasználás nagyrészt szinonim fogalom – csakis a magántitok megsértését valósítja meg.*”⁴³

⁴⁰ Az elkövető célja, hogy a magántitkot jogosulatlanul megismerje, így csak egyenes szándékkal valósíthatók meg a bűncselekmény első bekezdésében foglalt magatartások.

⁴¹ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 187.

⁴² Bünszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, üzletszerűen pedig az követi el a bűncselekményt, aki hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.

⁴³ HORVÁTH – KERESZTI – MARÁZ – NAGY – VIDA (1999), 188.

A magántitok jogosulatlan megismerése halmazata a sértettek számához – és nem a felfedett titkok számához – igazodó rendbeliség szerint alakul.

Speciális védelmet igényel az az eset, amikor hivatalos személy sérti meg a magántitkot és az adatvédelem szabályait.

A módosított Btk. 227/A. §-a szabályozza a jogosulatlan titkos információgyűjtés elnevezésű bűncselekményt.

227/A § (1) Az a hivatalos személy, aki bíró vagy az igazságügy-miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést engedély nélkül végez, vagy az engedély kereteit túllépi, büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki bíró vagy az igazságügy-miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg büntetőeljárás során bírói engedélyhez kötött titkos adatszerzést elrendel vagy engedélyez, anélkül, hogy erre jogosult lenne.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelemet okoz.

A bűncselekmény tárgya a hivatali apparátusba vetett bizalom, s a magántitokhoz fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekményt megalósító elkövetési magatartások tartalmát a titkos információgyűjtést szabályozó törvényekből állapíthatjuk meg. A rendőrségről szóló 1994. évi XXIV. törvény, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény, a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény, valamint a Be. V. címében foglalt szabályai szerint meghatározott titkos információgyűjtéshez, adatszerzéshez bírói engedély szükséges.

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvényben írt esetekben az igazságügy-miniszter engedélyezi a titkos információgyűjtést.

A Be. 200. § (1) bekezdése alapján az ügyész és a nyomozó hatóság bírói engedély alapján – törvényben rögzített feltétel esetében – az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, elfogása, valamint bizonyítási eszköz felderítése érdekében a nyomozás elrendelésétől a nyomozás iratainak ismertetéséig az érintett tudta nélkül végezhet titkos adatszerzést.

Az információgyűjtés engedély nélküli végzése esetén a hivatalos személy nem rendelkezik a törvényben előírt engedéllyel, az engedély kereteinek túllépése esetén az engedélyben foglaltakat (akár az engedély tárgyi-személyi, akár időbeli korlátait) lépi át.

Az információgyűjtés elrendelése, engedélyezése esetén a hivatalos személy hatáskörét lépi túl.

A bűncselekmény alanya hivatalos személy lehet, az (1) bekezdés esetén azonban csak az, aki a végrehajtásban működik közre.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény minősítő körülménye, ha a bűncselekmény jelentős érdeksérelmet okoz. E körbe tartozhat a jelentős anyagi, egzisztenciális, erkölcsi hátrány, az adatok nyilvánosságra kerülése stb.

Ha nem hivatalos személy végzi a titkos információgyűjtést, cselekménye a Btk. 178/A §-ba ütköző magántitok jogosulatlan megismerése büntetetté valósítja meg.

Közvetetten nyilván az államtitoksértés, a szolgálati titoksértés és a gazdasági titoksértés törvényi tényállásai is sértik a magántitkot, de azok elsődlegesen védett jogi tárgya a Magyar Köztársaság biztonsága szempontjából fontos, államtitoknak minősülő adat, továbbá az állami vagy közfeladatot ellátó szervek zavartalan működése, a szolgálati titok, valamint a gazdálkodó szervek működése szempontjából fontos adatok, információk titokban maradásához fűződő érdek.

A 2009. évi CLV. törvény módosította az adatvédelem ezen szabályainak rendszerét, struktúráját és elnevezéseit is.

Az új tényállások a Btk. 221.§-a szerinti visszaélés szigorúan titkos és titkos minősítésű adattal, a Btk. 222.§-a szerinti visszaélés bizalmas minősítésű adattal, a Btk. 222/A §-a szerinti visszaélés korlátozott terjesztésű minősítésű adattal, a Btk. 300.§-a szerinti gazdasági titok megsértése.